

Ábrahám állandó imahelye és egyedülálló ereje – a mákom kávuá

Ábrahám alkudozása az Örökkévalóval a bűnös Szodoma városának megmeneküléséért minden bizonnyal rajta van minden Tórát olvasó rövid listáján, mely a legmeglepőbb részleteket tartalmazza (Mózes 1., 18:22-33).

Bölcseink rávilágítanak Ábrahám ősatyánk és a gonosz Bileám közötti különbségre (ld. *Pirké Ávot* 5:19). Bileám megpróbálta elátkozni a zsidó népet, és amikor nem sikerült, akkor Bálák azt javasolta neki:

„Gyere velem egy másik helyre, ahonnan látszódik [a nép] – innen csak egy része látszódik, de nem az egész.” (Mózes 4., 23:13)

Vagyis: az eredménytelen ima miatt a körülményeket okolták, nem pedig az imát magát. Azért nem sikerült, mert nem jó helyről imádkoztunk, nem álltak jól a csillagok, stb.

Ezzel szemben Ábrahám imája, amivel a szodomaiakat megmenteni próbálta, éppolyan sikertelen volt, de ő róla azt írja a Tóra:

„És felkelt Ábrahám kora reggel, arra a helyre, ahol állt ott az Örökkévaló előtt.” (Mózes 1., 19:27)

Ábrahám – Bálákkal és Bileámmal ellentétben – **nem a körülményeket okolta, hanem pontosan ugyanoda ment vissza imádkozni, ahol egyszer már kudarcot vallott.**

Bölcseink két fontos dolgot is ebből a mondatból tanulnak. Az egyik maga a mindennapi reggeli imáink kötelezettsége, melyet a hagyomány szerint ekkor vezetett be Ábrahám (*Beráchet* 26b). A másik pedig a mákom kávuá, vagyis az imádkozás állandó helyének kötelezettsége:

„Mindenki, aki helyet rögzít az imádkozásához, Ábrahám Istene fogja megsegíteni. És amikor meghal, azt fogják mondani róla: 'hol van a szerény, hol van a jámbor, aki Ábrahám ősatyánk tanítványai közül való?'” (*Beráchet* 6b, Mózes 1., 19:27 alapján)

Farnadi-Jerusálmí Avija rajza. Köszönjük!!

Impresszum

Az *omek* szó jelentése: *mélység*. Az orti.hu célja a hagyományos zsidó értékek, autentikus tórai tanítások megjelenítése közérthető, modern formában. Elgondolkodtató, inspiráló, a tórai és rabbinikus irodalomból építkező témák, üzenetek, napjaink számára.

Írta és szerkesztette: Szántó-Várnagy Binjomin, a Bét Jehuda közösség rabbija (Budapest, 1084 Scheiber Sándor utca 2.).

Megjelenik 150 példányban.

Nem ez az egyetlen hely, ahol Ábrahám nagy erényeként a következetességet, a mindig ugyanoda való visszatérést emeli ki a Tóra¹.

Számos magyarázó kérdezi: vajon valóban ilyen egyszerű lenne egy ilyen kiemelkedő gyászbeszédet kiérdemelni?

Hiszen szinte bármelyik rendszeres zsinagógalátogató, vallásos zsidó ember elmondhatja magáról, hogy „helyet rögzít” magának a zsinagógában² – akkor mindnyájunknak jár ez a kiemelkedő dicséret? Ha ez valóban így van, akkor mi a megkülönböztető jelensége?

Aki volt már néhány temetésen, az észrevehette, hogy a „zsinagógajáró” ember temetésére jellemzően az egész közösség kimegy. Hiszen nap mint nap látjuk őt – emiatt furcsa érzésünk lenne, ha végső útjára nem kísérnénk el.

Ezzel szemben a legtöbb egyszerű, hétköznapi ember (hacsak nem kiemelkedően szociális személyiség, aki sok élő emberi kapcsolatot képes ápolni) nem dicsekedhet ennyi kapcsolattal. Így az ő temetése jellemzően nem tölti meg egykönnyen a ravatalozót.

Aki tehát Ábrahám ősatyánk nyomdokain haladva „helyet rögzít” magának az imádkozáshoz, az a közösség integráns részévé válik, és ez minden bizonnyal igenis meghatá-

rozó módon fogja befolyásolni azt is, hogy milyen módon fogják őt gyászolni, földi pályafutásának véget értével.

Mindez azonban még nem magyaráz meg két feltűnő nehézséget, amit a fent idézett talmudi részlet felvet: 1. Az ima helyének rögzítését miért a gyászbeszéd nagyszerűségével dicsérik? 2. Miért éppen a *szerénységet* és a *jámborságot* emelik ki?

Valójában már maga az a koncepció, hogy Ábrahám az imádkozás *helyét rögzítette*, egy eredendő ellentmondást hordoz önmagában.

Az, hogy ő jelölte ki ezt a helyet, Ábrahám saját erejéről, önálló döntéshozási képességéről tanúskodik. Az pedig, hogy mennyire hosszan tart ki hűségesen saját választása mellett, lojalitást, szerénységet, alázatot fejez ki.

Ezért írják Bölcsseink a rendszeres imádkozó fentebb említett, képzelt gyászbeszédében:

„Hol van a szerény, hol van a jámbor, aki Ábrahám ősatyánk tanítványai közül való?”

Aki rögzíti a helyét, Ábrahám útját folytatja – tanítják Bölcsseink.

De vajon Ábrahám maga miféle utat folytatott? Hiszen látványosan szakított az őt körülvevő bálványimádó világ szokásaival!

1 Néhány további példa: az Egyiptomból való visszatérés során (*ld. Mózes 1., 13:3-4, és Rási ott*), valamint a Szodomáért való könyörgés végén (*18:33*),

2 A magyarázók véleménye megoszlik abban a kérdésben, hogy ez a rögzítés vajon a **zsinagógán belüli helyre** vonatkozik vagy **magára a zsinagógára** (*ld. Sulchán Áruach OC 90:19, Áruach HáSulchán 90:23*).

A gyakorlatban ha a helyünkre érkezve azt találjuk, hogy ott már van valaki más, nem helyes elküldeni őt, mivel 4 ámá (nagyjából 2 méter) távolságon belül a hely még a sajátunknak számít (*Misna Berura 90:60*).

Természetesen a legtökéletesebb az, ha tudunk olyan zsinagógába járni, ahol a hét minden napján, reggel és este ugyanott tudunk lenni, ugyanazzal a közösséggel. Ha azonban ez nem oldható meg, akkor vannak olyan vélemények, akik megengedik, hogy másik közösségben imádkozzunk hétköznaponként és másokban szombaton és ünnepnapokon. Sőt, olyan vélemény is van, mely szerint a nap 3 imáját is mondhatjuk 3 különböző helyen, ha így tudjuk megoldani, és ez még mindig nem mond ellent a „hely rögzítése” követelményének (*ld. Pri Megádím És”Á 90:33, Halichot Slomó Tefilá 5:2, viszont Ri MiLonil Beráchet 6b véleménye ezzel ellentétesnek látszik*).

Ezért talán az egész Tórából ő az, akitől „ősei hagyományainak követése” a lehető legtávolabb áll. Aki pedig az imájának helyét rögzíti, azt pontosan azzal dicsérik, hogy ő követi Ábrahámot – aki azonban egyáltalán nem követ senkit.

Ez pedig egyáltalán nem a szerénységnek a megnyilvánulása, hanem éppen ellenkezőleg: a saját belső erejének a jele.

Az a sziklaszilárd következetesség, elkötelezettség pedig, ahogyan újonnan választott hite mellett minden nehézség és tíz megpróbáltatás ellenére kitartott, ugyanennek a tulajdonságnak az ellenpontja: szerénység és az alázat.

Ábrahám tehát a lojális alázat és megingathatatlan határozottság látszólag egymásnak ellentmondó értékei közötti harmonikus egyensúly megtestesítője.

Az ima helyének rögzítése pedig pontosan ugyanezt a belső feszültséget hordozza: a sa-

ját helyünket mi jelöljük ki magunknak, utána azonban hűségesen kitartunk mellette, akármi is történjen.

Ezért írja a Talmud, hogy így válhatunk Ábrahám tanítványává: új helyet jelölünk ki magunknak, ami mellett hűségesen kitartunk.

Mindez megválaszolja a fenti kérdéseket is: Ábrahám örökségének folytatása erősen kapcsolódik a gyászbeszédhez, hiszen maga az ábrahámi jelleg is arról szól, hogy mennyiben folytatjuk és mennyiben „forradalmasítjuk” eleink útját.

Azt is megválaszolja, hogy miért a szerénységet és a jámborságot emelik ki Bölcsseink: mivel ez a két, egymással szembenálló tulajdonság az, amit Ábrahám kiegyensúlyozott: a szerénység a megkezdett út folytatásában, míg a jámborság az új út kijelölésében nyilvánul meg.

FILOZÓFIA

Melyik a főirány a négy égtáj közül?

Amikor az Örökkévaló Ábrahám leszármazottainak megígéri a Szentföldet, a négy égtáj irányait észak felől kezdi:

„És mondta az Örökkévaló Ávrámnak, miután elvált Lót tőle: emeld fel szemeidet, és lásd, a helyről, ahol vagy, északra, délre, keletre és nyugatra.” (Mózes 1., 13:14)

Nem lepődik meg ezen a nyugati civilizációban nevelkedett ember, akinek a térképén szintén észak van főirányként kijelölve.

Aki azonban járatos a tórai irodalomban és gondolkodásmódban, az tudja, hogy a zsidóság kelet irányának tulajdonít elsődleges je-

lentőséget (feltehetőleg Mózes 4., 2:3 miatt, ahol a pusztai vonulás sorrendjében a keleti oldalon táborozó törzsek vezetik a sort).

Akkor Ábrahám áldásában vajon mégis miért észak van kiemelve?

Nem ez az egyetlen hely a Tórában, ahol ez a kérdés felmerül. Jákobnál például ezt találjuk:

„És ki fogsz terjeszkedni nyugatra, keletre, északra és délre, és megáldatnak benned a föld minden családjai, és leszármazottaidban.” (Mózes 1., 28:14)

Nála tehát sem keletről, sem északról nem kezdjük a felsorolást, hanem éppen nyugatról. Ugyanez a helyzet Mózesnél, amikor az Örökkévaló megmutatja neki a Szentföldet (ld. Mózes 5., 3:27).

A válasz az, hogy mind Ábrahám, mind Jákob olyan áldást kap, ami utódaik meghatározó tulajdonságának megfelelnek.

Ha kelet felé nézünk, akkor jobbra lesz dél, balra pedig észak. Ezért szerepel észak Ábrahám áldásában, hiszen tőle származik Jicchák, aki a bal kéznek megfelelő *gevurá [erő] / din [ítélet]* tulajdonságának felel meg.

Jákob fő utódja ezzel szemben Jozséf, akit a hagyomány *cádikként [igaz ember]* ismer, ami a *jeszod* tulajdonságának felel meg, ez pedig (a *szefirák* sorrendje szerint) éppen lefelé található, ha kelet felé nézünk – így a nyugati oldalnak feleltethető meg.

Jákobnak nem Jozséf volt az egyetlen utódja, viszont az ő hatása volt talán a legkiemelkedőbb a leszármazottakra. Hasonló helyzetben van Mózes, aki szintén nem az utódai, hanem a tanításai, cselekedetei révén vált nagy hatásúvá. Ezért nála is nyugattal kezdődik az égtájak felsorolása³.

Időpontok Budapesten:

Gyertyagyújtás **péntek este:** 15:09 és 15:49 között.

Szombat kimenetele: 16:56.

A *Smá Jiszráelt* olvassuk el legkésőbb szombat reggel 9:09-ig.

A zsinagógában **péntek este** 17:30-tól tanulunk, 18:00-tól imádkozunk.

Hétfő⁴ és csütörtök reggel 8:00-kor imádkozunk a *Rumbach utcai zsinagógában*.

ÚJ IDŐPONT! Szerda reggel 7:30-kor imádkozunk a *Bét Jehuda zsinagógában*.

Szombat reggeli ima a Bét Jehuda zsinagógában legközelebb:

November 30-án, Toldot szombatján 9:00-kor.

Sábát sálom! Gut sábesz!

Az OMEK MAGAZIN IV. évfolyam 4. számát

Eisler Gábor adományozta

Komáromi Ehrenreich Lujza

emlékének szentelve.

Legyen a tanulásunk, inspirációnk a lelke felemelkedésére!

³ Bővebben lásd: <https://judaism.stackexchange.com/questions/77600/>

⁴ Hála a Teremtőnek, a hétfő reggeli ima után, ha minden úgy alakul, felvesszük újszülött fiamat Ábrahám szövetségébe.